

Sygn. akt I UK 274/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 sierpnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (przewodniczący)

SSN Beata Gudowska

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania J. D., J. K., S. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.

z udziałem zainteresowanych: PPHU "W." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

w likwidacji w L. i D. G.

o przeniesienie odpowiedzialności za zobowiązania składkowe na członków zarządu,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 sierpnia 2014 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 20 lutego 2013 r.

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 31 grudnia 2009 r.: nr RD/070000/451/12/D/2008/6280000380/OOT/EB (wydaną odnośnie J. D.), nr DRD/070000/451/12/C/2008/6280000380/OOT/EB (wydaną odnośnie J. K.) jako wiceprezesów zarządu spółki; oraz decyzją nr DRD/070000/451/12/E/2008/6280000380/OOT/EB (wydaną odnośnie S. C. jako prezesa zarządu spółki), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. stwierdził że wymienione osoby odpowiadają całym swoim majątkiem za zobowiązania „W.” Spółki z o.o. z siedzibą w L., z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne za okres od stycznia 2004 r. do marca 2004 r., na ubezpieczenie zdrowotne za marzec 2004 r., z tytułu składek na Fundusz Pracy i FGŚP za okres od stycznia 2004 r. do marca 2004 r. oraz należnych odsetek w kwocie łącznej 84.561,10 zł, na którą składają się należności za: składki na ubezpieczenie społeczne za podany wyżej okres w wysokości 44.595,54 zł i odsetki za zwłokę od zaległości podatkowych liczonych od powyższych kwot składek, które na dzień wydania decyzji stanowią kwotę 32.700 zł, składki na ubezpieczenie zdrowotne za podany wyżej okres w wysokości 164,05 zł i odsetki za zwłokę od zaległości podatkowych liczonych od powyższych kwot składek, które na dzień wydania decyzji stanowią kwotę 119 zł, składki na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za podany wyżej okres w wysokości 4.025,51 zł i odsetki za zwłokę od zaległości podatkowych liczonych od powyższych kwot składek, które na dzień wydania decyzji stanowią kwotę 2.957 zł.

Odwołania od powyższych decyzji wnieśli S. C., J. D. i J. K.

Wyrokiem z dnia 5 grudnia 2011 r. Sąd Okręgowy – Sąd Ubezpieczeń Społecznych w K. zmienił powyższe decyzje w ten sposób, że zwolnił S. C., J. D. i J. K. z odpowiedzialności za zobowiązania „W.” Spółki z o.o. z siedzibą w L. z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od 1 stycznia do 31 marca 2004 r. wraz z odsetkami.

Podstawę wyroku Sądu Okręgowego stanowiły następujące ustalenia. W okresie od stycznia 2004 r. do marca 2004 r. odwołujący się byli członkami zarządu PPHU „W.” Spółki z o.o. w L. Członkiem zarządu była również T. D. (główna

księgową w Spółce), która zmarła 7 sierpnia 2006 r. Spółka posiadała zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne za okres od stycznia 2004 r. do marca 2004 r., na ubezpieczenie zdrowotne za marzec 2004 r., z tytułu składek na Fundusz Pracy i FGŚP za okres od stycznia 2004 r. do marca 2004 r., wraz z odsetkami w kwocie łącznej 84.561,10 zł.

Spółka zajmowała się świadczeniem usług dla kopalni (remont maszyn i urządzeń górniczych, transport materiałów, usługi pralnicze, hydrauliczne, obsługa urządzeń hydrotechnicznych na zewnątrz kopalni). Spółka zaczęła mieć problemy finansowe w 1996 r. z chwilą powstania N. Spółki W. z siedzibą w T., która przejęła wypłatę – Spółka otrzymywała zapłatę z opóźnieniem i w różnych formach. Należności wobec ZUS i Urzędu Skarbowego były płacone z opóźnieniem lub w niepełnej wysokości, ale nie nastąpiło całkowite zaprzestanie ich regulowania. Pracownicy Spółki otrzymywali wynagrodzenie w terminie. W dniu 14 listopada 2002 r., Spółka złożyła wniosek o restrukturyzację należności publicznoprawnych, na skutek którego Urząd Skarbowy w C. wydał 9 grudnia 2002 r. decyzję o warunkach restrukturyzacji. ZUS Oddział w C., decyzją z 30 kwietnia 2004 r. umorzył wszczęte na wniosek „W.” Spółki z o.o. postępowanie restrukturyzacyjne wobec braku spełnienia warunku nieposiadania zaległości z tytułu składek. Spółka nie spłaciła w terminie rozłożonych, za zgodą ZUS na raty należności wobec organu rentowego. Decyzja z dnia 30 kwietnia 2004 r. o zakończeniu postępowania restrukturyzacyjnego uprawomocniła się z dniem 11 czerwca 2004 r. W związku z kolejnymi wnioskami, ZUS w piśmie z dnia 11 października 2006 r. wyraził zgodę na rozłożenie zadłużenia na 60 rat miesięcznych pod warunkiem uiszczenia wymaganych składek do dnia 23 listopada 2006 r. Wobec nie spełnienia powyższego warunku ZUS nie uwzględnił wniosku w przedmiocie rozłożenia należności na raty. Po przejęciu w 2005 r., głównego kontrahenta spółki, Kopalni „J.” przez P. K. W. z siedzibą w J. i przegraniu przez Spółkę „W.” w 2006 r. przetargu, Spółka rozpoczęła wyprzedaż swojego majątku. Do marca 2006 r., posiadała wygrane przetargi, które zapewniły pracę jej pracownikom. Do 2006 r. Spółka „W.” posiadała wierzytelności w N. Spółce W. i w N. W. W czerwcu 2007 r., został zgłoszony wniosek o ogłoszenie upadłości Spółki. W dniu 31 lipca 2007 r. D. G. wykupił od odwołujących się udziały w Spółce. Zobowiązał się on jednocześnie

do zaspokojenia wszelkich roszczeń względem wierzycieli Spółki i oświadczył, że nie będzie wnosił w przyszłości pretensji do byłego Zarządu Spółki. Spółka do chwili obecnej nie została wykreślona, istnieje w stanie upadłości. Zgromadzenie Wspólników PPHU „W.” Spółki z o.o. w likwidacji, podjęło w dniu 31 lipca 2007 r. uchwałę o odwołaniu z funkcji likwidatorów S. C., J. D. i J. K., mianując jednocześnie na to stanowisko D. G. Naczelnik Urzędu Skarbowego w C. w dniu 13 października 2009 r. zwrócił do ZUS tytuły wykonawcze wobec stwierdzonych w nich wad, uniemożliwiających przeprowadzenie postępowania egzekucyjnego, a następnie w dniu 13 listopada 2009 r. wydał postanowienie w sprawie umorzenia postępowania egzekucyjnego w stosunku do PPHU „W.” Spółki z o.o. w L.

Sąd Okręgowy ustalił, że postępowanie egzekucyjne do tytułów wykonawczych skierowane do Urzędu Skarbowego w czerwcu 2002 r., zostało zawieszona w grudniu 2002 r., na okres dwóch lat na wniosek wierzyciela w związku z toczącym się postępowaniem restrukturyzacyjnym. Po wznowieniu postępowania w 2005 r., dokonano zajęcia rachunku bankowego. Zajęcie okazało się nieskuteczne z powodu składania wniosków do banku o akumulację środków na wynagrodzenia pracownicze. W maju 2007 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w C. przekazał kwotę 1.086 zł z zajęcia wierzytelności z tytułu nadpłaty w podatku dochodowym od osób prawnych. Według informacji Banku, rachunek bankowy Spółki został zamknięty w lipcu 2007 r.

Sąd Okręgowy na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego ustalił, że w spornym okresie, w którym odwołujący się byli członkami zarządu Spółki jej kondycja finansowa nie była na tyle zła, żeby istniały podstawy do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Sytuacja Spółki pogarszała się stopniowo i do chwili zgłoszenia wniosku o upadłość istniały jeszcze realne szanse na wyjście z kryzysu. Podejmowane były kroki zapobiegające upadłości: wszczęcie postępowania restrukturyzacyjnego, złożenie wniosku o układ ratalny, a ostatecznie sprzedanie D. G. udziałów w Spółce wraz z długami.

Sąd Okręgowy uznał, że organ rentowy nie wykazał, że została w sprawie spełniona przesłanka bezskuteczności egzekucji. Nie zostały bowiem wszczęte jakiegokolwiek kroki w stosunku do nabywcy udziałów i długów Spółki D. G.

(postępowanie egzekucyjne zostało zawieszona w związku z postępowaniem restrukturyzacyjnym).

Sąd Okręgowy powołując się na art. 116 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2005 r. Nr 8 poz. 60 ze zm.) w związku z art. 31 i art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585) oraz art. 5 § 1 i § 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.) uznał, że nie istnieją podstawy do przeniesienia na odwołujących się odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu należnych w spornym okresie składek Spółki, gdyż z ich strony podejmowane były czynności naprawcze zmierzające do zachowania płynności finansowej Spółki. Działania te, w ocenie Sądu Okręgowego, wyłączają odpowiedzialność na zasadzie winy członka zarządu. Sąd Okręgowy nie podzielił zarzutu J. D. i S. C. w przedmiocie upływu terminu do wydania decyzji o odpowiedzialności osoby trzeciej, określonego w art. 118 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych; wskazał przy tym, że dla potrzeb prawidłowego zastosowania art. 118 § 1 Ordynacji podatkowej ważny jest dzień wydania decyzji, a nie jej doręczenia.

Sąd Okręgowy nie podzielił podnoszonego w trakcie postępowania zarzutu, że strona pozwana powinna wydać jedną decyzję odnośnie wszystkich zobowiązanych, wobec ich solidarnej odpowiedzialności. W ocenie Sądu Okręgowego takie twierdzenie jest bezpodstawne skoro w niniejszej sprawie postępowanie toczyło się łącznie w stosunku do wszystkich zobowiązanych.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego w K. apelacją zaskarżył Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

Wyrokiem z dnia 20 lutego 2013 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację.

Sąd drugiej instancji podzielił stanowisko zaskarżonego wyroku Sądu pierwszej instancji w zakresie ustalenia braku odpowiedzialności odwołujących się za zaległości składowe PPH „W.” Spółki z o.o. w L. powstałe w okresie od stycznia 2004 r. do marca 2004 r., ustalonej przez organ rentowy w zaskarżonych decyzjach wydanych co do każdego z odwołujących się w dniu 31 grudnia 2009 r. W ocenie Sądu drugiej instancji o uznaniu poprawności tego rozstrzygnięcia nie zadecydowała jednak argumentacja Sądu pierwszej instancji przedstawiona w jego

pisemnym uzasadnieniu. Argumentacja przedstawiona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku w zakresie, w jakim odnosi się ona między innymi do kwestii restrukturyzacji, bezskuteczności egzekucji, zgłoszenia wniosku o upadłość, czy wszczęcia postępowania wobec nabywcy udziałów D. G. w ocenie Sądu drugiej instancji jest chybiona.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że zaskarżone w niniejszym postępowaniu sądowym decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie mogą stanowić podstawy przeniesienia na odwołujących się odpowiedzialności określonej w art. 116 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 i art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ponieważ zawierają wady w zakresie określenia, że odpowiedzialność odwołujących się – jako dłużników zobowiązań składkowych Spółki – jest odpowiedzialnością solidarną. Zaskarżone decyzje pomimo tego, że zostały wydane w stosunku do każdego z odwołujących się nie wskazują na ich wspólną odpowiedzialność solidarną. W ocenie Sądu Apelacyjnego „wyrzeczenie” w decyzji o solidarności dłużników było konieczne, ponieważ dopiero z chwilą wydania decyzji w stosunku do każdego z dłużników z określeniem, że jest to odpowiedzialność solidarna i w których okresach ma ona taki charakter, można dokonać wyboru dłużnika, od którego Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie dochodził zaspokojenia wierzytelności na zasadach odpowiedzialności solidarnej. Według Sądu drugiej instancji jeżeli w zaskarżonych w przedmiotowej sprawie decyzjach organu rentowego nie wskazano, że odpowiedzialność w stosunku do wszystkich odwołujących się za zobowiązania składkowe Spółki jest solidarna i w których okresach ma ona taki charakter; to w konsekwencji nie zostały spełnione wszystkie przesłanki wynikające z art. 116 Ordynacji podatkowej. Sąd Apelacyjny przyjął, że nie doszło do skutecznego przeniesienia na odwołujących się jako członków zarządu „W.” Spółki z o.o. odpowiedzialności za zobowiązania składkowe tej spółki; wadliwe decyzje nie mogą stanowić podstawy żądania przez organ rentowy zapłaty wymienionych w nich kwot, pomimo tego, że prowadzona przeciwko Spółce egzekucja okazała się bezskuteczna (postanowienie Naczelnika Urzędu Skarbowego w C. z dnia 13 listopada 2009 r. o umorzeniu postępowania egzekucyjnego), a odwołujący się nie wykazali, że we właściwym czasie wszczęli

postępowanie zapobiegające ogłoszeniu upadłości (odrzućenie przez Sąd w maju 2007 r. wniosku o ogłoszeniu upadłości Spółki).

Sąd drugiej instancji uznał, że wyrok Sądu pierwszej instancji pomimo „nieadekwatnego” uzasadnienia jest prawidłowy.

Na marginesie swoich rozważań Sąd drugiej instancji – odnosząc się do uzasadnienia wyroku Sądu pierwszej instancji – wskazał, że nie można zaakceptować poglądu, że w sprawie „sytuacja spółki pogorszała się stopniowo i do chwili zgłoszenia wniosku o upadłość istniały realne szanse na wyjście z kryzysu, podejmowane były kroki zapobiegające poprzez wszczęcie postępowania restrukturyzacyjnego”. W ocenie Sądu drugiej instancji Sąd pierwszej instancji pominął kwestię tego, że jakkolwiek wniosek o upadłość został zgłoszony w czerwcu 2007 r., ale Sąd dokonał jego zwrotu. W związku z tym w świetle regulacji art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej wniosek ten nie miał żadnego znaczenia. Z kolei złożenie wniosku o restrukturyzację jakkolwiek może stanowić podstawę zwolnienia członków zarządu spółki od odpowiedzialności za jej zaległości składkowe, jednak wszczęcie tego postępowania musi nastąpić we właściwym czasie, gdy zaspokojenie przez spółkę w całości należności z tytułu składek na ubezpieczenie wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – jako uprzywilejowanego wierzyciela wyłączanego z układu z mocy prawa, pozostaje realne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2002 r., I UK 318/11, Lex nr 1165286). Według Sądu drugiej instancji w rozpatrywanej sprawie prowadzone postępowanie restrukturyzacyjne nie tylko nie ma związku z zobowiązaniami będącymi przedmiotem sporu, gdyż dotyczyło ono zaległości znanych na dzień 31 grudnia 2001 r., podczas gdy niniejsze postępowanie dotyczyło przeniesienia odpowiedzialności dotyczącej należności za okres od stycznia 2004 r. do marca 2004 r., ale ponadto na dzień 12 czerwca 2006 r. zobowiązania wobec ZUS przekraczały kwotę 200 tys. zł. To trudności finansowe Spółki nie pozwoliły na wykonanie warunków restrukturyzacyjnych i układu ratalnego.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną zaskarżył organ rentowy. Skargę oparto na pierwszej podstawie kasacyjnej określonej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. i zarzucono błędną wykładnię art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej w związku z art. 32, art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez

uznanie, że zaskarżone w niniejszym postępowaniu decyzje z dnia 31 grudnia 2009 r. powinny wskazywać na solidarny charakter odpowiedzialności odwołujących się a niewskazanie na ich wspólną odpowiedzialność solidarną za zobowiązania Spółki powoduje, że decyzje te są dotknięte istotną wadą prawną.

Skarżący wniósł o: - uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o: - uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie, że odwołujący się ponoszą solidarną odpowiedzialność całym swoim majątkiem za zobowiązania „W.” Spółki z o.o. z siedzibą w L. z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne za okres od stycznia 2004 r. do marca 2004 r., na ubezpieczenie zdrowotne za marzec 2004 r., z tytułu składek na Fundusz Pracy i FGŚP za okres od stycznia 2004 r. do marca 2004 r. wraz z należnymi odsetkami ustawowymi w łącznej kwocie 84.561,10 zł, tj. wydanie orzeczenia co do istoty sprawy w trybie art. 398¹⁶ k.p.c. oraz zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołujący się J. K. wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej organu rentowego oraz o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest zasadna.

Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie I UZP 2/13 zajął stanowisko, że decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustalająca odpowiedzialność członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za zaległości składowe spółki nie musi zawierać wskazania, że odpowiedzialność ta jest solidarna z innymi członkami zarządu, co do których zostały wydane odrębne decyzje (art. 116 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 749 ze zm. w związku z art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń

społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.) - Biul. SN 2014 nr 4, s. 20.

Uchwała ta, która z uzasadnieniem zostanie opublikowana w nr 10 orzecnictwa Sądu Najwyższego, została podjęta w celu usunięcia rozbieżnych poglądów i kontrowersji, pojawiających się w judykaturze Sądu Najwyższego (przedstawionych m.in. w uzasadnieniu zdania odrębnego do tej uchwały). Uchwała wskazuje, że odpowiedzialność członków zarządu spółki ma charakter solidarny, co wynika z mocy ustawy, zatem nie ma potrzeby opisywania tej solidarności w poszczególnych decyzjach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i nie może to być powodem ich prawnej dyskwalifikacji.

Sąd Najwyższy zaaprobował pogląd przedstawiony w w/w uchwale i uznał, że stanowisko przedstawione przez Sąd Apelacyjny w zaskarżonym wyroku pozostaje w opozycji do konkluzji przedstawionej uchwały. W szczególności Sąd Apelacyjny stwierdził, że zaskarżone w niniejszym postępowaniu sądowym decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie mogą stanowić podstawy przeniesienia na odwołujących się odpowiedzialności określonej w art. 116 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 i art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ponieważ zawierają wady w zakresie określenia, że odpowiedzialność odwołujących się – jako dłużników zobowiązań składkowych Spółki – jest odpowiedzialnością solidarną. Zaskarżone decyzje pomimo tego, że zostały wydane w stosunku do każdego z odwołujących się nie wskazują na ich wspólną odpowiedzialność solidarną. W ocenie Sądu Apelacyjnego „wyrzeczenie” w decyzji o solidarności dłużników było konieczne, ponieważ dopiero z chwilą wydania decyzji w stosunku do każdego z dłużników z określeniem, że jest to odpowiedzialność solidarna i w których okresach ma ona taki charakter, można dokonać wyboru dłużnika, od którego Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie dochodził zaspokojenia wierzytelności na zasadach odpowiedzialności solidarnej. Według Sądu drugiej instancji jeżeli w zaskarżonych w przedmiotowej sprawie decyzjach organu rentowego nie wskazano, że odpowiedzialność w stosunku do wszystkich odwołujących się za zobowiązania składkowe Spółki jest solidarna i w których okresach ma ona taki charakter; to w konsekwencji nie zostały spełnione wszystkie przesłanki wynikające z art. 116 Ordynacji podatkowej. Sąd Apelacyjny przyjął, że

nie doszło do skutecznego przeniesienia na odwołujących się jako członków zarządu „W.” Spółki z o.o. odpowiedzialności za zobowiązania składkowe tej spółki; wadliwe decyzje nie mogą stanowić podstawy żądania przez organ rentowy zapłaty wymienionych w nich kwot, pomimo tego, że prowadzona przeciwko Spółce egzekucja okazała się bezskuteczna (postanowienie Naczelnika Urzędu Skarbowego w C. z dnia 13 listopada 2009 r. o umorzeniu postępowania egzekucyjnego), a odwołujący się nie wykazali, że we właściwym czasie wszczęli postępowanie zapobiegające ogłoszeniu upadłości (odrzućenie przez Sąd w maju 2007 r. wniosku o ogłoszeniu upadłości Spółki).

Pozostałe uwagi Sądu Apelacyjnego dotyczące oceny wyroku Sądu pierwszej instancji miały charakter marginalny i nie odnosiły się w pełni do oceny argumentacji Sądu pierwszej instancji, co uniemożliwia ich właściwą ocenę w postępowaniu kasacyjnym.

Okoliczności te spowodowały konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponowego rozpoznania na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.